

УДК 371.132:371.125

Ольга Вадимівна ХАУСТОВА,

*старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
морально-психологічного супроводження
службово-бойової діяльності Національної гвардії України
Національної академії Національної гвардії України,
кандидат історичних наук*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПЕРСОНАЛУ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР

Розкрито теоретичний та практичний аспекти дослідження, визначена роль і місце соціально-гуманітарних дисциплін у національно-патріотичному вихованні персоналу правоохоронних структур.

Сьогодні Україна переживає надскладний період, потерпає від зовнішньої збройної та інформаційної агресії і в той же час відбувається велике національне відродження. Можна констатувати, що такого сплеску патріотизму ніколи не було за всі роки незалежності України. Причому патріотизму не місцевого, а національного-громадянського спрямування, який проявляється в любові до Батьківщини, українського народу.

Актуальність патріотичного виховання зумовлюється водночас процесом становлення України як єдиної політичної нації. В умовах поліетнічної держави, воно покликане сприяти цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї. При цьому важливо, щоб об'єднання різних етносів і регіонів України задля національного відродження, розбудови й вдосконалення суверенної правової держави і громадянського суспільства здійснювалось саме на базі демократичних цінностей, які, в свою чергу, мають лежати в основі патріотичного виховання.

Аналіз поглядів науковців та практиків на проблему патріотизму дозволяють розкрити теоретичний і практичний аспекти дослідження. Теоретичні умови патріотичного виховання громадян закладені в працях В. О. Сухомлинського, який підкреслював діяльний аналіз патріотизму, необхідність вчити молодь шукати своє місце в житті країни; включати їх у боротьбу з недоліками в житті суспільства. Зміст і принципи виховання української молоді висвітлювалися Г. Ващенком. Особливої уваги заслуговує досвід патріотичного виховання молоді в умовах становлення правової держави педагога-академіка О. А. Захаренка.

У сучасній вітчизняній педагогічній науці різні аспекти патріотичного виховання розробили І. Бех, К. Чорна, О. В. Абрамчук, Ю. Завалевський, О. П. Жаровська, П. Ігнатенко, О. В. Сухомлинська, В. Л. Ортинський та інші [1–3].

Патріотизм – одне з найбільш глибоких людських почуттів. Як правило, це поняття розуміють як відданість і любов до Батьківщини, до

свого народу, гордість за їхнє минуле й сьогоднішнє, готовність до її захисту. Це почуття є одним із найважливіших духовних надбань особистості. Воно характеризує вищий рівень розвитку особистості й проявляється в її активно-діяльній самореалізації на благо Батьківщини. Нині патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Невід'ємною складовою патріотизму є національна свідомість – це сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносів. Основними складовими національної свідомості виступають: сприйняття оточуючого світу та ставлення до нього; усвідомлення національно-етнічної належності; ставлення до історії та культури своєї національно-етнічної спільноти; ставлення до представників інших націй і національностей; патріотичні почуття та патріотична самосвідомість; усвідомлення національно-державної спільноти.

Величезний потенціал формування національно-патріотичної свідомості курсантів і студентів закладений у вивченні історії України. Історія України є скарбницею національно-патріотичного досвіду українського народу, має велике значення для розбудови Української держави. Вивчення історії України дає можливість зрозуміти основні явища та процеси суспільного життя українського народу та народів, які населяли Україну.

Відомі історичні події, героїчна боротьба українського народу за своє соціальне і національне визволення прищеплюють почуття національної гордості за героїчне минуле. Багато зразків високого героїзму дала історія України, і всі вони є підтвердженням того, що в його основі був патріотизм, велика любов до народу і Батьківщини. Великий вплив на патріотичне виховання мала козацька педагогіка. Українці єдина у світі козацька нація. Козацтво є дисциплінованою організацією самого українського народу, споконвічною формою його самоорганізації і самозахисту в лихоліття.

Значний потенціал у формуванні національної самосвідомості, гідності та патріотизму закладено в змісті етики та естетики. У своїх етичних творах видатний український філософ Г. Сковорода, замислюючись над етичними проблемами морального самовдосконалення людини, робив висновок, що істинним патріотом є той, хто своєю невтомною працею і моральними вчинками шанує і любить свій народ, робить все можливе щодо самовдосконалення та служіння Богові.

Вивчення логіки сприяє формуванню логічної культури. А це, своєю чергою, уможливило аналіз процесів і явищ суспільного життя, вивчення

його суперечностей, аргументування і обґрунтування проблеми формування наукового світогляду та розумово-інтелектуальних якостей майбутнього правоохоронця. Формування логічної культури майбутніх правоохоронців сприятиме поглибленню аналізу процесів, які відбуваються в соціально-політичній, економічній, правовій, культурологічній та інших сферах суспільного життя. Спираючись на закони, принципи і методи логіки, майбутні правоохоронці можуть уникнути серйозних помилок в аналізі кримінально-процесуальних проблем, прийняти обґрунтовані рішення, спрямовані на активну боротьбу зі злочинністю, проявляти високі патріотичні почуття відповідальності в захисті правопорядку безпеки прав і свобод громадян України.

У курсі «Політологія» важливо формувати почуття національної ідеї, що визначає шлях самоствердження української нації, оцінку вартості, значущості, самоцінності, а також місце в політичному просторі світу.

Формування патріотизму пов'язане загальнолюдськими нормами моральності та релігії. Під час вивчення курсу «Релігієзнавство» у студентів та курсантів формуються високі ідеали духовності та моральності. Патріотизм об'єктивно тісно пов'язаний з цими категоріями. Історія, християнська релігія і патріотизм завжди були для українців одним цілим.

Отже, соціально-гуманітарні дисципліни виконують важливу ідеологічну і моральну функцію в суспільстві: сприяють професійному становленню особистості; визначають життєздатність людини, молодого громадянина, який буде формувати та розвивати своє майбутнє та майбутнє своєї держави. До європейської спільноти потрібно привести покоління розумних, освічених, професійно й духовно розвинених особистостей. Лише у процесі реформування освіти можливе забезпечення формування духовної єдності поколінь, почуття патріотизму, національної свідомості.

Список бібліографічних посилань

1. Бех І. Д., Чорна К. І. Національна ідея в становленні громадянина – патріота України: програмно-виховний контекст. Київ : Нац. акад. пед. наук України, 2014. 48 с.
2. Сухомлинська О. В. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення. *Шлях освіти*. 2010. № 2. С. 10–14.
3. Абрамчук О. В., Фіцула М. М. Патріотичне виховання студентів вищих технічних закладів : монографія. Вінниця : Універсум, 2008. 137 с.
4. Ортинський В. Л., Ряшко В. І. Актуальні проблеми виховання курсантів у вищих навчальних закладах системи МВС України : навч.-метод. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 272 с.

Отримано 23.02.2018

